

patriot

6/2026

vychází 9. srpna 2026

ÚVODEM... dnes nahlédneme do historie Temelína a podíváme se na to, jak byla naše obec v minulosti poznamenána suchem. I to je právě v těchto dnech palčivým problémem. A protože není v našich silách poručit dešti, připomeneme si alespoň, že nedostatek vláhy trápil i předchozí generace. Třeba rok 1947. Z kronikářských zápisů: „Po velkém suchu přišla 25. května bouřka s kroupami a lijákem, takže prudký déšť rychle utekl. Srpen. Sucho bez velkého deště stále trvá. Je již 10. října a stále bez deště. Nejstarší lidé nepamatují takové sucho. Obec musela slovit Slouhů rybník, aby se naplnil Kovářů a Holečků, aby se doplnil Panský. Studny vypovídají službu. Studna u Sternů již nedává vody, rybníček u obecního domu již téměř vyschnul. Obilí i záhy zaseté nevzešlo, takže ani jedno pole se nezelená. 26. října. Sucho trvá a začínají již mrazy. Rybník Kovářů musel být sloven, neboť by tam ryby polekaly.“ 1951: „Loňského roku bylo značné sucho, takže narostlo málo píce a úroda obilnin byla rovněž slabá. Zemědělci nemají dostatek pro dobytek, a ten chudne a padá. Na týnskou pohodnici se týdně odvádí až 80 kusů různého uhynulého dobytka, velkého i malého, koní, krav, telat, prasat i ovcí...“. Tak snad z toho letošního sucha vyjdeme dříve a lépe. V pravidelné rubrice o našich domech, domcích a chalupách si povíme o čp. 46.

Číslo popisné 46 „U VAJSŮ“

Určení stáří původního domku nebude obtížné, protože pozemková kniha hovoří jasně. Léta páně 1799 vystavěl sobě Václav Veis, s povolením vrchnosti, na vlastní náklad blíže panského rybníka chalupu. Vyšla ho na 60 zlatých. Držitel této chalupy dále platil jeden zlatý a 10 krejcarů do obecní kasy a 35 krejcarů činže do vrchnostenského důchodu. Roboty měl 6 dní o žních a o senách.

Prvním majitelem tak byl Václav Veis, forman, syn Adama Veise a Alžběty. Václav Veis se v roce 1797 oženil s Marií Petříkovou z temelínského čp. 25. Narodilo se jim deset dětí. Václav zemřel v roce 1845.

Chalupu v roce 1834 převzal syn Václav (*1814). Stalo se tak u příležitosti jeho sňatku s Annou Kadlecovou. V tomto manželství se narodilo devět dětí. Anna zemřela v roce 1873 ve věku 62 let na souchotě.

Novým majitelem se nakrátko stal syn František Veis (*1850). Ten se v roce 1876 oženil s Annou Hamerlíkovou z Karlova. Na chalupě čp. 46 byl zapsán také výměnek pro Františkova otce Václava.

Na jaře 1878 ale František Veis domek za 400 zlatých prodal. Jeho další osudy jsou spojeny s čp. 85 na Kalištích, které vystavěl. Na čp. 46 byl zrušený i výměnek pro Václava Veise.

Novými majiteli se stali nádeník Jan Bartuška s manželkou Evou. Jan Bartuška pocházel z Temelína čp. 16 a s Evou, rozenou Klimšovou z Němčic, měli pět dětí.

Domek zdědil syn Martin Bartuška (*1855), domkář a zedník, který si v roce 1886 vzal za manželku Marii Novotnou z Temelína čp. 70. V manželství se narodily tři děti. A protože to všechno byly dívky, bylo nasnadě, že nový hospodář se bude muset přiznít. Tak se také stalo. Chalupu zdědila dcera Anna Bartušková, ke které se přiznail František Vodička. „Martin Bartuška zvaný Bais se v noci z 19. na 20. května 1942 oběsil v Bohoňáku na dvojitém papírovém špagátě. Byl nemocen měchýřovou chorobou, těžko močil a byl v nemocnici. Tam asi nedošel valného ulehčení, a tak spáchal sebevraždu. Býval členem obecního zastupitelstva a stal se známým tím, že při stavbě obecního domu vedl opozici proti této stavbě spolu s velkostatkem. Tato opozice skončila tím, že když bývalý zemský výbor věc vyšetřoval, zjistil, že již dům stojí a nelze tudíž nic dělati. Přišla pak světová válka, peníze se znehodnotily, dluh se poměrně snadno uplatil a obci zbyl dům s byty pro četnictvo a poštu.“

František Vodička, kolář, se s Annou Bartuškovou oženil v roce 1922 a měli spolu tři děti. „Dne 11. května 1928 se ve dvě hodiny odpoledne utopil pětiletý synek Františka Vodičky. Děti si hrály na hrázi u Holečků rybníka, když přišel nával větru a vír sněhových vloček, děti se rozprchly domů, jen malý synek zůstal u rybníka sám. Snad se pro něco natahoval do vody, kam spadl. Nikdo nic nevěděl, až když děti vyprávěly, že zůstal sám u rybníka, hledali jej a našli v sedm hodin večer utopeného v rybníce. Rodiče budou mít velký zármutek a ještě vyšetřování o nedostatečném dozoru na dítě.“ Nový režim po roce 1948 donutil Františka Vodičku ukončit v Temelíně kolářské řemeslo, v roce 1951 pracoval u Šílených ve vltavotýnské loděnici.

Domek zdědil syn Vladimír, který si postavil nový dům na uprázdněné parcele po sousedním zbouraném čp. 16.

Zastavěná plocha v roce 1837 měřila 82 sáhů obytných, v roce 1903 to byly 3 ary 19 m², v roce 1935 pak 4 ary 37m². Výměra pozemků v roce 1916 činila 2 ha 51 arů a 12 m², v roce 1935 pak 3 ha 72 arů a 40 m².

(zdroj: Jan Petřík, Rodový katastr obce Temelína / kroniky, matriky a pozemkové knihy SOA Třeboň / Pamětní knihy obce Temelín / Pamětní knihy školy Velký Temelín / Jan Bartuška, Temelín v proměnách času / archiv obce Temelín)

Z TISKU... Naši předkové se od nás zas až tak nelišili. Tedy minimálně v tom vyhledávání a hltání senzací. Pisatelé a vydavatelé tak úspěšně sázeli na to, že čtenáře bude zajímat především všechno extrémní, neobyčejné. A tak prostřednictvím tehdejších periodik, letopisů apod., zásobovali své „konzumenty“ vším, po čem byla poptávka. A když už jsme dnes počásím začali, nebylo by od věci počásím také skončit. Možná vůbec prvním záznamem o počasí v Temelíně je zřejmě zmínka v Beckovského Poselkyni starých příběhů českých, kde se k roku 1585 uvádí, že: „Na oktáv sv. apoštolův Petra a Pavla blíž města Tejna nad řekou Vltavau v hodinu jedenmécitmau strhlo se velké krupobití i povětrí, které u Temelína, u Selče i u jiných vesnic velké škody udělalo.“ Dodám, že „jedenmécitma“ znamená 21.

(zdroj: Jan Beckovský, Poselkyně starých příběhů českých, díl druhý, svazek první, 1526-1607)

ZÁVĚREM... Děkuji za vaši přízeň. Budete-li mít náladu a potřebnou dávku odvahy, můžete sledovat stránky Patriot na sociální síti FB, abyste o nic zásadního nepřišli. Uvítám jakékoliv historické materiály vztahující se k Temelínu a okolí. Ve formě originální, či jakékoli jiné, včetně té elektronické.

Obecně lidé takové ty věci, co jsou malým písmem, nečtou. Takže bych si tady mohl psát, co chci a nikdo by to stejně nečetl. Nicméně právě tím nejmenším písmem jsou sdělovány (jistě ne zcela náhodou) ty nejdůležitější informace. Všechny údaje zveřejněné v tomto listu jsou navzdory mému nejlepšímu snažení bez záruky. List je soukromým elektronickým médiem, za jeho případnou tištěnou distribuci nenese autor žádnou odpovědnost. Patriot a jeho části je možno bezplatně dále šířit - což však neznamená, že bych se nějak úporně bránil drobným příspěvkům a darům ☺. V každém případě za přízeň děkuje Ondřej Klempíř. Kontakt: e-mail: klempondr@seznam.cz. Vychází tak nějak občas, ale většinou pravidelně nepravidelně.